AZTAG
JOURNAL QUOTIDIEN ARMÉN.
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ՍԻՒՐԻԱ տար. 550, վեցամսեայ 300 Ս.Դ.
ԱՐՏԱՀԱՄԱ. տարի 7, վեցամսեայ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ

ازتاك

جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1932

ԶԵՒԿԸ ՀԱՍԸ 2.50 Ս.Դ.

Զ. ՏԱՐԻ | Ամեն առաւոտ պէտք է բեր բերիս ցօրեկեայ հասցէին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | Թիւ 110 (687)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԶԳՏՈՒՄՆԱՒՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻԻՆ

Չին պատմութիւն է, սակայն միշտ այժմէական, ու նաև կենսական մեզ համար՝ Զգտումը գրականութեան մէջ, շարունակ վէճի առիթ է տուած քննադատներու մօտ։ Ո՛րանք գտած են աւելորդ եւ նոյն իսկ վնասակար երկի մը մէջ նստած ձգտումը, որոշ նպատակի մը, գաղափարի մը հետապնդումը։ Տեսակ մը գրական ուղղափառութիւն, որ միայն արուեստը կը ճանչնայ ելակէտ, արուեստը կը դաւանի միակ սրբութիւն գրական գործի մը համար. ատկից դուրս՝ ե՛ւ գաղափար, ե՛ւ նպատակ գտնելով իյնցնող գործին արժէքը։ Արուեստը արուեստին համար, ու գրող՝ ինքնիր հետ։ Բաժին չունի այնտեղ ժողովուրդը, իր ցաւերով, իր աւանդութիւններով, իր առօրեայ մտահոգութիւններով և իտէալով։ Գրականութիւնը չէ նկատուած՝ այսպէս մտածողներու մօտ՝ ազդակ մը՝ բարձրացնող ժողովուրդի մը հոգեկան կորովը, ծառայող, ձգտող որոշ իտէալի մը, երբեմն սահմանափակ, աշխարհագրական փոքր հողամաս մը ընդգրկող, իսկ երբեմն լայն հորիզոններով, համաշխարհային սահմաններով, ու բովանդակ մարդկութիւնը չհագցրող նիւթերով խթան մը, որը պիտի ուղէր մարդկութիւնը մտածուած ու սարքուած հանգրուանի մը։

Արուեստագէտը՝ այսպէս մտածողներու համար դուրս չպիտի գայ արուեստի մտահոգութիւններէն, աշխարհը կ'ուզէ թող փլի եւ կամ մարդիկ իրենց բծերքերով անդունդէ անդունդ գլորին, կը բաւէ ամուր պաշտպանել արուեստին սահմանները, նստիլ առուակի մը ափերը և կամ սեփական հոգիի տառապանքին խորը, ու տալ ինչ որ հաճոյ է արուեստի խիստ ու քաւ յօնքերուն։

Բարեբաղդաբար գէթ այս մարզին մէջ, կեանքը իր երկաթեայ սանձերով կը վարէ մարդկային միտքը, դնելով աննկնկելի կնիքը՝ ժամանակի բարքերուն, մտայնութեան՝ գեղարուեստական գործի մը վրայ։ Որքան հին ու տարածուած, նոյնքան կարելի է պնդել որ արուեստի այս խստապահանջութիւնը արդիւնք է գրադատներու վիճասիրութեան, եթէ ընդունինք նոյն իսկ տեսակ մը գերմարդեր՝ արուեստագէտները, դարձեալ անոնք կապուած պիտի ըլլան կեանքին ու իր քելադրանքներուն։ Աստուածներն անգամ հագած են մարդկային մտքի տարազ, ու կաղապարուած մարդկային հոգու հարազատ պատկերով։

Տարբերութիւնը գրողէ գրող ոչ թէ ձգտումի, գաղափարի բացակայութիւնն է, այլ անոնց աստիճանաչափն ու տարածութիւնը։ Մէկը իր բռնուածներով աւելի մօտ է նստած ժողովրդական լայն խաւերուն, իսկ միւսը կը ծառայէ փոքրաթիւ առանձնաշնորհեալներու դասին։ Հասկնալի է ձգտումի, գաղափարի այս տարողութիւնը, սակայն բացակայութիւնը երբեք։ Մոռցունք թերևս, վարդ ու սոխակ միայն երգող բանաստեղծները, բայց քանի՞ այդպիսիներու անուններ կը յիշէ մարդկութիւնը։

Ներկայիս մանաւանդ, երբ վէպն է իշխող գրականութեան մէջ, ոչ մէկ տարակութիւն ձգտումի մասին։ Անդրմռնելի է մեր օրերուն երկ մը առանց ժամհոգութիւններու։ Բայց այս պարագան ոչ միայն բաւական չէ գործ մը արժէքաւորելու համար, այլև կը դաւնայ ջնջակար երբ գրողին մօտ չկայ արուեստագէտի իրական շունչը, երբ յայտնուած գաղափարներուն վրայ չէ նետուած արուեստի առինքնող քողը։ Որքան աւժեղ է լարը՝ այնքան ապահով է նետը իր նպատակին մէջ, որքան գրական գործ մը ուժեղ է արուեստի շունչով, այնքան անոր մէջ երկարող ձգտումը մօտ է կեանքին ու չի ջնասեր գործի գեղարուեստական արժէքին։

Գրաւիչ սակայն նաև վտանգաւոր է ձգտումնաւոր գրականութիւնը, որքան գործեր ճառ ու հրապարակագրութիւն կը դառնան չունչի և խորքի պակասով։ Ձգտումը, թաւուններու տակէն հասող առուակի մը նման ինքզինքը յայտնի չպիտի ընէ գրական գործի մը մէջ, ընթերցողը պիտի զգայ, տեղ տեղ լսէ առուակին խուլ ձայնը, սակայն պիտի արբենայ կանաչով ու դաշտանկարը խորհրդաւորող ծաղիկներով միայն։

Արուեստն ու ձգտումը մէկ պարագայի միայն կարելի է հաշտեցնել իրար հետ, մէկ պայմանով միայն գործը փրկուած է, երբ ներշնչումը անկեղծ է ու արուեստագէտին տառապանքը չեշտուած իր իսկ հոգիին գալարումներով։ Ընդհակառակը երբ ձգտումը պարտադրուած է, երբ գրողը կամ այդ միակ նպատակով գրիչ ձեռք կ'առնէ և կամ կը պարտադրուի առնելու, անկասկած որ արդիւնքը կ'ըլլայ ձախողութիւն ու չի խօսիր զանգուածներու սրտին, չի լրացներ արուեստի պահանջները ու չի ապրիր ժամանակին ու ցարգացումներ համար։

Մինչև երբեք հոգիին խորքը լանսատեղծներն են միայն՝ որ կը յաղողին ձգտումնաւոր գրականութեան մէջ, ինացեալները դատապարտուած են առօրեայ ու պղտոր քանակի ծովին մէջ կորսուելու։

ԾԵՐԱԿՈՒՏԱԿԱՆ ՊՕՐԱ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ "ՍՊՈՒՆԳԻ ՀԱՐՈՒԱԾ,,Ը

Լոնտոն,— «Տէյլի Մէյլ» կը հրատարակէ տեսակցութիւն մը գոր նիւ-Եօրքի իր թղթակիցը ունեցած է ծերակուտական Պօրայի հետ։ Այն տեսակցութեան ընթացքին, Պօրա յայտնած է թէ ինքը պարտքեր չունի ան մասին կը խորհի համաշխարհային վերաշինութեան յարուցանելիք մեծ աշխատանքներուն մասնակցելու համար։ Ան կ'ըսէ թէ ինքը ոչ մէկ ծրագրի մը շրջանակին մէջ որուն էական մէկ գլուխն է գինադադարի պահանջները։

ԱՊՐՈՂՆԵՐՈՒՆ ՁԱԿԱՏԱԳԻՐԸ

Ա. ԱՄԱՌՆԱԿԱՆ ՄԻՋՕՐԷ

Լիաուա ու հեղձուցիչ արեւ մը կը իարակալէ քաղաքին վրայ։ Գետինը կը մխայ բարկ, անախորժ հոտով մը։ Կեանքը կարծես կ'ոգեվարի քարերուն ու հողերուն ընդերքէն և պաղատանքի ադեմաբոյ կանչ մը թեատրած կը բարձրանայ դէպի երկինք։ Ամէն տեղ կը չտանայ, կ'ուռի ու կ'անգայտի նոյն խուլ բայց անեզրօրէն ահրական ու մրրճահարող ճիչը - անձրե՛ւ։... Հողը, քարը և բոլոր անչունչ առարկաները, իրենց ամենէն անտեսանելի մասնիկներուն անձրե՛ւ կ'աղաղակեն, իսկ երկինքը լուռ է, անկարեկիր ու խժռո՛ւ ինչպէս ճակատագիրը հայուն...

Անապատը ներկայ է հոս, իր անսահման, դորշ մեռելութեամբն ու դժոխային տապով։ Ճաժբուս վրայ, երկիւղով գլուխ բարձրացնող քանի մը ազազուն թուփեր, չեն հաւարձակիր թև բանալ ու կը կծկեն չուքերնին, կարծես սառա՛ծ ըլլան մահուան չունչէն։ Տերեւները, հարուստ մարդոց դիակառքերը զարդարող մեռելապատկներուն պէս, անչարժ են ու տխուր։ Մարդ ի տես հաւայնատարած ու կասկածելի հանդարտութեան, սոսկումով կը հարցնէ ինքզինքին, թէ արդեօ՞ք մո՞ւրքն է որ կը մօտենայ...

Փողոցներուն կուպրը ներբաններուս տակ կը կճլայ ու քայլերս կը ծանրանան։ Քրտինքը կ'առուահոսի ճակտէս, մարմինս կը թուլնայ, իսկ ես կը քալեմ կշռաւոր ու համայնափ քայլերով, ինքնագոհ ու հպարտ վինուորի մը պէս՝ որ կ'երթայ դէպի չքեղ յայտնատեսութիւնը երազուած փառքին։ Առջեւս կը տարածուի կարազոծ խճուղին, ողորկ ու կպչուն, տեղ տեղ մշուշէ ջրհորներ, սուսերամերկ և նիզակաբոյ։ Ոմանք՝ լաւ առնելու հետաքրքիր ու ոմանք՝ իրենց մէկ մերձաւորին նկատմամբ արձակուելիք վճիռին սպասող, բազմաթիւ մարդիկ՝ գլխիկոր և ակնածանք դիրքով կանգ առին չուչերնին բռնած, որպէս թէ Ամիրին աչքերուն մէջ զօրեղ ուժ մը ըլլար գիրենք մահնիպանող ու ահաբեկող։

Փողովին կազմը լրացաւ և հնչեց ժամը դատաստանին։ Ամիրը ձեռքը վեր բարձրացուց և գոչեց։

— Մեղապարտնե՛ր...մէկիկ մէկիկ առջեւս բերէք և ըսէք ինձ թէ անոնք ի՞նչ մեղքեր և անհնազանդութիւններ գործած են։

Այս հրամանին վրայ, բանտին դուռը բացուեցաւ և անոր խորքին մէջ երեւցան մթին պատերը, նման գիշատող գազանի մը որկորին երբ երկու կզակները կը բանայ յօրանջելու համար։ Ջնաւորները ներսիդիէն ձեռնակապերու չքնաղին ներսիդիէն ձեռնակապերու չքնչիւն եւ երկաթէ չղթաներու խշրտուքներ լսուեցան այլևայլ հառաչանքներու մէջ։

Ներկանները հայեացքնին փոխեցին վիզերնին երկնցուցած, որպէս թէ իրենց մերձաւորներէն ոմանք՝ լաւ առնելու համար թէ ինչպէս դուրս կ'ելնէ այդ դաժբարանի խորերէն։

Շատ չանցաւ երկու ջինուորներ դուրս բերին բազուկները կապկպուած երիտասարդ մը՝ որուն խոժոր դէմքը պատուհասիրութիւն և արիւսրաութիւն կը ցոլացնէր։ Ջինուորները դատարանին մէջտեղը կեցուցին զայն և ետ ետ քաշուելով կեցան կազմ ու պատրաստ։

Այն առեն Ամիրը՝ պահիկ մը աչքերը անոր վրայ սեւեռած ըսաւ։

— Ի՞նչ է ոճիրը այս երիտասարդին՝ որ առջեւնիս բարձրպլուխ կը կենայ որպէս թէ պարծանքի վայր ե-

---

գոյն չեզոքացած ըլլալու համար։ Ջ՛ը կրնար ըլլալ, որ այդ երկու եղանակներուն միջև գտնուող տարբերութիւնը փոխանցուէր նաեւ այս երկու գաղթականներուն՝ ու գէթ հա՛ս մխիթարական բան մը կախուէր նայուածքէս... Ջի՞ կրնար ըլլալ։

Մտածած եմ արդէն, կրնայի դեռ չատ աւելի կաթ ճամբէ մը գալ, բայց ես նախընտրեցի երկար ու տաժանելի չրջան մը ընել, կարծես նախապատրաստուելու համար գէմս տարածուելիք յաւր ողբերգութեան։

Գազիկ բարձրութեան մը վրայ կանգուն կը դիտեմ հայոց գաղթականները որ կը փռուին ոտքերուս տակ, իր ժանգոտած թիթեղէ տանիքներով, չուաններու վրայ չորնալու համար փռուած ու հովին դէմ ծածանող լաթերով, և ով անբարացաւելի, որտակիզեալ հեգնութի՛ւնը անգիալը յիշեցնող այդ պատկերին՝ տեղ տեղ, թիթեղէ բարակ ծխնելոյզներէ բարձրացող ծուխի ամպիկներով։

Գան մը կը փակեմ աչքերս ու կիսախուփ արտեւանունքներուս ետեւէն կը դիտեմ հիւղաւանը, լոյսի խաղով մը ես ինծի տալու համար այն պատրանքը՝ թէ կը գտնուիմ հայրենական գիւղանոցներէ մը առլև։ Ու իրապէս.—

Դէմս կը փռուին հիւղակները կանոնով եզերուած. ծուխը դարձդարձիկ գուլաններով խաղաղօրէն կ'ամպանայ օդին մէջ ու կապոյտ երկնակամարին վրայ կը վերածւի տարօրինակ ձեւերու՝ կղզի մը, վիշապ մը և, և գեղեցի՛կ աղջիկ մը... կով մը կը բառաչէ ու մանուկ մը թիթեռնի՛ կը հալածէ... Ա՛ւ երգ մը, անուշ, բարի ու մտերմիկ ե՛րգ մը գեղջկական, հեռուներէն ալիքաւոր կը մօտենայ ու կը թաղնի հոգիիս... կարծես կը լսեմ հեզասահ առուակի մը կարկաչը որ անվերջանալի վէմ մը ուռի ափերուն վրայ փռած խճաքարերուն հետ... ձղրիդ մը կը ճռճռայ մերթընդմերթ ու աղեղակալի... Պատա՛ւ մը կ'ոնիձէ երկինքի թռչունները, որ իր գեհինը փռած ցորենները կը կթեն...

Հայրենի երկի՛ր, կը բացուի քերանըս վախով, իբրեւ թէ երազի մէջ, ու նոյն պահուն՝ ցաւ խայթող ու տաք բան մը կը սողոսկի ծոծրակէս վար և ես ընդոստ կ'արթննամ։ Ցուլիսի արեւը պատուհանի մը պէս գրկած է ժարմինս ու կ'աստղնէ անխնայ։ Հեռուն՝ վայրաշարժ մը կը սուլէ խազտ ու ընդհատակեայ։ Իսկ հայրենական պատկերը՝ կորա՛ծ է անգարձ։

Ոչ ծառ, ոչ կով, հոտոզ առուակ ու Ամիրեանի որատցու աղջնակ, այլ հատարած ժանգոտ թիթեղներու ան-

---

կած է ոչ թէ դատաստանի ափին մէջ ինկած։

Անոր աջակիցներէն մին խօսք առաւ ու բացատրեց։

— Ամիկա՛ չարաչար մարգապան մըն է, երէկ Ամիրը միւս ընդդիմացաւ երբ պաշտօնով կը չրջէր ան և դեմին տապալեց գինքը դիտմամբ. և ձերբակալուեցաւ սպանեալին արիւնով ներկուած սուրը ձեռքին մէջ բռնած։

Ամիրը՝ իր դահին մէջ ցնցուեցաւ բարկութենէն. ցասմնալից ակնարկները դարձուց երիտասարդին վրայ նիզակներու պէս և գոչեց։

—Վերադարձուցէք գինք իր խաւարամած բանտը, վաղը արշալոյսին, ծանրաբեռնեցէք մարմինը ամէն չղթաներով, սուրի սայրով կարեցէք անոր վիզը և տարէք նետեցէք մարմինը առաջին մէջ որպէսզի գազաններն ու ագռաւները իր մարքրոկորներէն կեղեւեն և հովերը դիակին գարշահոտութիւնները իր մարդոց ու սիրելիներուն տանին հասցնեն։

Չէ՛գ երիտասարդը դարձեալ բանս առաջնորդուեցաւ հանդիսատեսներուն կսկծալից հայեացքներով ու խոր ցաւակցութիւններով, որովհետև անիկա դեռ կեանքի գարնան մէջ էր և յաղթանդամ։

* * *

Ջինուորները բանտէն երկրորդ անգամ ըլլալով դուրս հանեցին գեղադէմ և նիհար պատանուհի մը՝ որ յուսահատութենէն ու վհատութենէն դեղնած էր, աչքերը արտասուքներու մէջ քաշած եւ ճիտը ահ ու հառաչանքէն կքած։

Ամիրի անոր նայելով ըսաւ.

— Ըսէ՛ք տեսնեմ, ի՞նչ ըրեր է այս վատոյժ կինը՝ որ մեր ազգէ է կանգներ իրրև սուսեր մը իրականութեան դիմաց։

Ջինուորներէն մին՝ պատասխանեց.

— Ասիկա այն մարիկ կինն է որուն ամուսինը գինքը գիշերանց սիրոզին գրկացք մէջ գտեր եւ ատրկանութեան յանձներ է. սակայն կարելի չէ եղած ձերբակալել անոր սիրոզը որ փախչելով ազատեր է։

Այն ժամանակ Ամիրը աչքերը խեղճ, ամօթահար կնոջ վրայ տեւեցնելով ամենայն քաղաքավարութեամբ այսպէս վճռեց.

—Ձերբին տարէք իր կապարանքը, հնչնցուցէք գինք փշալից ապտակներով մը վրայ իրեն յիշեցնելու համար այն

ԱՐԱԲ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻԻՆ

ՇԻՐԻՄՆԵՐՈՒՆ ԱՂԱՂԱԿԸ

— صراخ القبور —

Ամիրը դատաստանական աթոռին վրայ բազմեցաւ ծալլապատիկ, այն ատեն նախ նստեցան խելոքները երկրին, խոժոռացաւ և աչքերնին գիրքերու էջերուն յառած՝ չուրջը բոլորեցին գինուորներ, սուսերամերկ և նիզակաբեր։ Ոմանք՝ լաւ առնելու հետաքրքիր ու ոմանք՝ իրենց մէկ մերձաւորին նկատմամբ արձակուելիք վճիռին սպասող, բազմաթիւ մարդիկ՝ գլխիկոր և ակնածանք դիրքով կանգ առին չուչերնին բռնած, որպէս թէ Ամիրին աչքերուն մէջ զօրեղ ուժ մը ըլլար գիրենք մահնիպանող ու ահաբեկող։

Փողովին կազմը լրացաւ և հնչեց ժամը դատաստանին. Ամիրը ձեռքը վեր բարձրացուց և գոչեց.

— Մեղապարտնե՛ր...մէկիկ մէկիկ առջեւս բերէք և ըսէք ինձ թէ անոնք ի՞նչ մեղքեր և անհնազանդութիւններ գործած են։

Այս հրամանին վրայ, բանտին դուռը բացուեցաւ և անոր խորքին մէջ երեւցան մթին պատերը, նման գիշատող գազանի մը որկորին երբ երկու կզակները կը բանայ յօրանջելու համար։ Ջինուորները ներսիդիէն ձեռնակապերու չքնաղին ներսիդիէն ձեռնակապերու չքնչիւն եւ երկաթէ չղթաներու խշրտուքներ լսուեցան այլևայլ հառաչանքներու մէջ։

Ներկանները հայեացքնին փոխեցին վիզերնին երկնցուցած, որպէս թէ իրենց մերձաւորներէն ոմանք՝ լաւ առնելու համար թէ ինչպէս դուրս կ'ելնէ այդ դաժբարանի խորերէն։

Շատ չանցաւ երկու ջինուորներ դուրս բերին բազուկները կապկպուած երիտասարդ մը՝ որուն խոժոր դէմքը պատուհասիրութիւն և արիւսրաութիւն կը ցոլացնէր։ Ջինուորները դատարանին մէջտեղը կեցուցին զայն և ետ ետ քաշուելով կեցան կազմ ու պատրաստ։

Այն առեն Ամիրը՝ պահիկ մը աչքերը անոր վրայ սեւեռած ըսաւ.

— Ի՞նչ է ոճիրը այս երիտասարդին՝ որ առջեւնիս բարձրպլուխ կը կենայ որպէս թէ պարծանքի վայր ե-

---

գոյն չեզոքացած ըլլալու համար։ Ջ՛ը կրնար ըլլալ, որ այդ երկու եղանակներուն միջև գտնուող տարբերութիւնը փոխանցուէր նաեւ այս երկու գաղթականներուն՝ ու գէթ հա՛ս մխիթարական բան մը կախուէր նայուածքէս... Ջի՞ կրնար ըլլալ։

Մտածած եմ արդէն, կրնայի դեռ չատ աւելի կաթ ճամբէ մը գալ, բայց ես նախընտրեցի երկար ու տաժանելի չրջան մը ընել, կարծես նախապատրաստուելու համար գէմս տարածուելիք յաւր ողբերգութեան։

Գազիկ բարձրութեան մը վրայ կանգուն կը դիտեմ հայոց գաղթականները որ կը փռուին ոտքերուս տակ, իր ժանգոտած թիթեղէ տանիքներով, չուաններու վրայ չորնալու համար փռուած ու հովին դէմ ծածանող լաթերով, և ով անբարացաւելի, որտակիզեալ հեգնութի՛ւնը անգիալը յիշեցնող այդ պատկերին՝ տեղ տեղ, թիթեղէ բարակ ծխնելոյզներէ բարձրացող ծուխի ամպիկներով։

Գան մը կը փակեմ աչքերս ու կիսախուփ արտեւանունքներուս ետեւէն կը դիտեմ հիւղաւանը, լոյսի խաղով մը ես ինծի տալու համար այն պատրանքը՝ թէ կը գտնուիմ հայրենական գիւղանոցներէ մը առլև։ Ու իրապէս.—

Դէմս կը փռուին հիւղակները կանոնով եզերուած. ծուխը դարձդարձիկ գուլաններով խաղաղօրէն կ'ամպանայ օդին մէջ ու կապոյտ երկնակամարին վրայ կը վերածւի տարօրինակ ձեւերու՝ կղզի մը, վիշապ մը և, և գեղեցի՛կ աղջիկ մը... կով մը կը բառաչէ ու մանուկ մը թիթեռնի՛ կը հալածէ... Ա՛ւ երգ մը, անուշ, բարի ու մտերմիկ ե՛րգ մը գեղջկական, հեռուներէն ալիքաւոր կը մօտենայ ու կը թաղնի հոգիիս... կարծես կը լսեմ հեզասահ առուակի մը կարկաչը որ անվերջանալի վէմ մը ուռի ափերուն վրայ փռած խճաքարերուն հետ... ձղրիդ մը կը ճռճռայ մերթընդմերթ ու աղեղակալի... Պատա՛ւ մը կ'ոնիձէ երկինքի թռչունները, որ իր գեհինը փռած ցորենները կը կթեն...

Հայրենի երկի՛ր, կը բացուի քերանըս վախով, իբրեւ թէ երազի մէջ, ու նոյն պահուն՝ ցաւ խայթող ու տաք բան մը կը սողոսկի ծոծրակէս վար և ես ընդոստ կ'արթննամ։ Ցուլիսի արեւը պատուհանի մը պէս գրկած է ժարմինս ու կ'աստղնէ անխնայ։ Հեռուն՝ վայրաշարժ մը կը սուլէ խազտ ու ընդհատակեայ։ Իսկ հայրենական պատկերը՝ կորա՛ծ է անգարձ։

Ոչ ծառ, ոչ կով, հոտոզ առուակ ու Ամիրեանի որատցու աղջնակ, այլ հատարած ժանգոտ թիթեղներու ան-

Ասիաց Յառաջիկայ Քաոսի Տարիներու Ընթացքին

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՍԻՒՐԻՈՅ ՀԵՏ

Ըստ իմ տեսութեան, 1950ին, թէ՛ Սիւրիան, թէ՛ Պաղեստինը զբաղեցնող գլխաւոր հարցերէն մին պիտի ըլլայ «կարելի չէ արդեօք միակ պետութիւն մը կազմել Սիւրիա, Պաղեստին և Անդր-Յորդանան երկիրներէն»։ Սիւրիացիք պիտի առարկեն թէ իրենց երկիրը աւելի հարուստ, աւելի բազմաժարդ և աւելի արգասաբեր քան Պաղեստին, որով կարելի չի պիտի ըլլայ հաւասարութեան սկզբունքներով մասնակցիլ այդ միութեան, այլ չատ չատ ամէնամեփակ համեմատութիւնով մը։ Պաղեստին, մեռեալ Ծովու հարուստ ազերուն ակնարկելով, որոնք 1950ին եկամուտի չատ մեծ աղբիւր մը պիտի ըլլան իր երկրին ու գործի լայն ասպարէզ մը պիտի բանան իր ժողովուրդնեռուն, պիտի ակընկալէ քնական է իշխանութեան աւելի մեծ բաժին մը, քան ինչ որ պիտի կրնար արդարացնել 1950ին դեռ մէկ միլիոնի չի հասնող իր քնակչութիւնը։

Հաւանական է որ 1950ին, Պաղեստին քանակութեան մանչ Եգիպտոսի և Սուէզի Ջրանցքի Ընկերութեան հետ երկաթուղիի գիծ մը ձգելու ջանքերուն Սուէզի Ջրանցքի վրայով դէպի Փոթ Ֆուատ, հիւդ Փոթ Սայիտ հանդիպակաց կողմը։ Այս գիծ չնորհիւ, Պաղեստինի բոլոր արտադրութիւնները պիտի կրնան ուղղակի, փոքր ծրարներով, աշխարհի բոլոր նաւահանգիստները այցելել, փոխանակ Հայֆայով որ թոնդիի կրկնակի ծախսերու պատճառ կ'ըլլայ։ Ասիկա չի պիտի վնասէ Հայֆայի բարգաւաճումին և ոչ ալ Նաֆայի որ երթալով պիտի զարգանայ։ Ամէնէն պիտի կորնչնէ իր առեւտրական հանգամանքը և պիտի ըլլայ քարիւղի արտածման մեծ կեդրոն մը։

ԱՐԱԲԻԱ

Արաբական անկախ պետութիւնները — Նէճտ, Հիճազ, Եէմէն — քաղաքական կազմով չատ չի պիտի տարբերին մեզի ծանօթ իրենց ներկայ գոյավիճակէն։ կարգ մը ատեղեր պիտի անչքանան ծբռնուղ տալու համար նորանոր ատեղերու։ Ամէն պարագայի ժողովուրդը քրեական և ոչ մէկ յանցաւոր պիտի ունենայ և ներկայէն չատ աւելի խեղճ վիճակի մը պիտի մատնուի։

Մէկքէ-Մէտինէ յաճախող ուխտաւորներու թիւը հետզհետէ պիտի նուազի ու կրօնական անտարբերութիւնը պիտի վարակէ նոյն իսկ Հնդկաստանը։ Վերև յիշուած սոյն քաղաքներուն հետ ճէտդի նաւահանգիստն ալ չատ բան պիտի կորսնցնէ իր ներկայ վիճակէն։ Ամբարիոյ տրաժուններուը երթալով պիտի նուազին։ Մօքքայի սուրճը գժուարաւ պիտի կարենայ մրցիլ Ռէնիլի և Ցրազիլիոյ սուրճերուն հետ։ Միայն Տուճարի խունկն է որ դեռ ժամանակ մը պիտի փնտռուի։ Ուղտերը պիտի դադրին այլևս առեւտրական փոխադրութիւններու միջոց մը ըլլալէ։ Հանքային որևէ հարստութիւն երևան բերելու ոչ մէկ հաւանականութիւն։

Բուն Արաբիան սակայն չի պիտի դադրի հայթայթել և նոյն իսկ հարստանի երկիրները արտածել աշխարհի մեծագոյն վաճառքը՝ մարդիկ, որոնք կոչուած են իրենց դրոյմը դնելու, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս և ապագային, այնպիսի գործերու վրայ՝ որոնք արտածօրէն անհատապատասխան են իրենց ծնունդ առող հատարակութեան թւոյն հետ։

ԻՐԱՔ

Փէև Իրաքը — բացառելով Շաթ-էլ-Արաբի դէպի Պարսից Ծոց երկարող ջրուղին — բոլորովին ցամաքային հոգամասը մըն է, թէև իր հիւսիսարևելեան ժողովուրդներու մեծագոյն մասը ցեղագրական կապերով կապուած է պարթիկներու, քիւրքերու և սիւրիացիներու հետ, ինչ որ կարելի է ըսել արևմտեան վաչկատուն ցեղերու համար ոորոնք ոչինչով կը տարբերին Արաբիոյ ժողովուրդներէն. հակառակատոր կարելի է գուշակել թէ 1950ին ան պիտի կազմէ քաղաքական միաւորութիւն մը, գրեթէ մեզ այսօրուայ ծանօթ սահմանագծերով, և ասիկա չնորհիւ արտաքին հանգամանքը և պիտի ըլլայ քարիւղի արտածման մեծ կեդրոն մը։

Ամենէն աչքին առնէ փոխադրանաւերը Ազեքսանդրիա և Փորթ Սայիտ կ'երթևեկէին, նոյն իսկ եգիպտական թերթերը զօրամասերու անուններն ալ գրած էին։ Աւելի ըլլալով, այս զինուորներուն պաշտօնական տողանցք կատարել տրուեցաւ Գահիրէի և Ազեքսանդրիոյ մէջ։ Նոյն իսկ զօր. Համիլթընի ենթակայ սպաներէն մէկուն նաւակը Պոլսոյ հասցէին ուղարկուած էր։

Վերջապէս լաւ կերպով կարենալ բացատրելու համար 1915 Մարտ ամսուայ վերջի կացութիւնը, սա կէտն ալ յիշենք թէ Ազանգալէի գործողութեան պատճառները ոչ այդպիսի յարձակումի մը համար գատուած էին և ոչ ալ այդպիսի պատերազմի մը ժամանելու փորձառութիւնը ունէին։

Այս դժուարութիւններու կարգին, Անգլիացիներու ռազմանիւթերն ալ նուազ էր, և այս պակասը կարելի չեզաւ լրացնել ամբողջ պատերազմի տևողութեան։

Այդտեղ զինուորական յատակագիծ մը պատրաստելու համար, մանաւանդ երկու կէտերու ուշադրութիւն դարձնել հարկ կ'ըլլար։ Նախ ամբողջ գործունէութեան խարիսխը պիտի կազմէր նաւատորմին օգնելու խնդիրը բանակին կողմէ։ Երկրորդ նկատի պէտք էր առնուէր այն պարագան թէ միմիայն ներկայ զինուորներով այդ ծրագիրը գլուխ հանելը չէր կազմեր խնդիրը այլ նաև, տակաւ գործածութեան ցամաքահանումի գործողութիւնները նաւատորմին համար նպաստաւոր կացութիւն մը կ'ստեղծէին թէ ոչ։

Զօր. Համիլթընն և իր սպայակոյտը, Ազանգալէ հասնելէն առաջ այս կէտը խնդրոյ առարկայ գարձնելով վերջապէս Մարտ 22ին յաղողեցան առժամեայ յատակագիծ ընդունիլ։

Մարտ 18ին, հրամանատարական կազմին վրայ Մունտուրոսէն ղրկուած երեք սպայակոյտի անդամներ ևս աւելցած էին։

Առժամեայ յատակագիծին նայելով, վերեւ անծանօթ կը մնար Թուրքերուն ունեցած ուժերու քանակը։ Թերակղզիին մէջ գտնուող Քրքական զինուորներ ե քանակը 40—80 կը կարծուէր։ Բայց այս երկու թ... անշանակներ ե միջև մեծ տարբերութիւն մը կար։ Միամտանալ այնպես կ'ըսէ թշնամիներու զարթօնքին։

Պարսկաստանը ինքնաբուխ ընելու համար ամէն ջանք պիտի թափուի ձակընդեղէն չաքար պատրաստելու համար, բանպակէ ու բուրդէ հիւսուածեղէններ չինելու համար գործարաններ պիտի հիմնուին, նամանաւանդ կօշիկի ու կաշիեղէնի, լուցկիի և գինւոյ և այլ կարիքներու համար ճարտարարուեստներ պիտի ծնին ու զարգանան չնորհիւ կառավարութեան ընձեռելիք լայն օժանդակութեան, միակ միջոցը որով կարելի պիտի ըլլայ չէզոքացնել վերեւ յիշուած միակոդմանի և անհատապատասխան գործունէութիւնները։

Պարսկաստանի, ինչպէս նաև ուրիշ երկիրներու մէջ, տնտեսական յաջողութեան չափանիշ պիտի նկատուի՝ ոչ այնքան արտածելիք նիւթերու առատ լոգոյն քանակը, որքան ներածելիք իրերու նուազագոյն չափով։ 1950ին այս քաղաքականութիւնը պիտի հասնի իր գերագոյն ատիճանին։ այդ թուականէն վերջն է միայն որ հակադարձ չարժում մը սեղի պիտի ունենայ դէպի ազատ առեւտուր։ Սակայն վայրէվեր աւելի հեշտ է քան վերելքը։

Իրաք Ս. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

(Վերջ)

ԿՈՐԿՈՒԼՕՖԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՈՁԻՐԸ ԿԱՆԽԱՄՏԱԾՈՒՄՈՎ ԾՐԱԳՐՈՒԱԾ Է

ՓԱՐԻԶ.— Կորկուլօֆի դատավարութեան երկրորդ նիստը բացուեցաւ ժամը 13ին։ Ընդհանուր դատախազ պ. Տօնա կիկ դիտել առաւ թէ մարդասպանը քննութեան րնթացքին յայտարարեց թէ ինքը ոճիրը գործած է Հիբնոզի վիճակին մէջ ժպուելով այնպիսի ոյժերէն որոնց տէրը չէր ինքը։ Զինքը առաջնորդող այս ոյժին յաղթելու համար, անիկա յայտարարեց թէ կուզէր ինքզինքը ձերբակալել տալ ապուշ հարցումներ ուղղելով Գաւվաո սէն Միչէլի վրայ կեցող ոստիկանի մը այնպէս որ ոստիկանը խենթ կարծելով զինքը պիտի ձերբակալէր։

Գաւվաո սէն Միչէլ պաշտօնի վրայ գտնուող բոլոր ոստիկանները հարցաքննուեցան բայց անոնցմէ ոչ ոք չկրցաւ վկայել այս միջադէպին մասին։ Ընդհ. Դատախազը չեզրակացնէր բայց հարցուր ուղղուած կր մնայ թէ Կորկուլօֆ գինեվոյ մրն է արդեօ՞ք։

Ցետոյ չարունակուեցաւ վկաներու ունկնդրութիւնը։

Ազգ. ինքնապաշտպանութեան նախկին նախարար պրն. Բիւքրի իբրև վկայ կը պատմէ ժահափորձին պարագաները։

Երէկուան պէս, Կորկուլօֆ այսօր ալ ո՛չ մէկ ցաւ չյայտնէր։

Ցետոյ, եկաւ նախկին խազախ լազարէֆ որը յայտնեց թէ ինքը ամբաստանեալը ճանչցած է իբրև գործակալ Ջեկայի որը չարչարանքի ալ ենթարկած է զինքը։ Անիկա ըսաւ թէ Վրանկլի բանակին նահանջէն յետոյ ինքը վիրաւորեալ րլլալուն պատճառաւ Ռօսթօֆի հիւանդանոցին մէջ պառկեցաւ որ այն համոզումը գոյացուց թէ Կորկուլօֆ չեկայի կը պատկանէր։

Կորկուլօֆ լռութիւն պահեց ամբողջ ժամ. վկայութեան ընթացքին և վերջը արհամարհուած նայուածք մը նետելով վկային վրայ իր ուսերը թօթուեց։

Ցետոյ երեք յիմարաբոյժ փորձագէտներ եկան յայտարարելու թէ Կորկուլօֆ չէր ներկայացներ մտային յատկանշական խանգարումներ։

Ընդհակառակը, պաշտպան փաստաբաններուն կողմէ իբրև վկայ ցուցուած տօքթ. Լօկր յայտարարեց թէ Կորկուլօֆ կը պատկանի կէս-խենդ կոչուած տարականն անձերու դասակարգին. Կորկուլօֆ կը ներկայացնէ տկարակամ միտք. քննադատելու կարող ժամքի պատասխանութիւն, կեղծ միտք մը, խոչոր գոռոզութիւն մը և անսահման մեկալոժանիա։

Կորկուլօֆ՝ որ ընդմիջած էր բոլոր այս վկայութիւնները, վկաները որպէսզի իբրև զրպարտիչներ, ոտքի վրայ ելաւ նոյն միջոցին և անկապակից խօսքեր խօսեցաւ. «լռեցէ՛ք, անոր պոռաց իր փաստաբանը, ձգեցէ՛ք որ տօքթէօրը խօսի, անիկա ձեզ կր փրկէ»։ Փաստաբանը ըսաւ Աւեանին թէ վաղը պիտի պահանջէ որ երդուեալներուն արուելիք հարցումներուն մէջ հեռևեալ հարցումը ներմուծուի «խե՞նդ է Կորկուլօֆը»։

ՓԱՐԻԶ.— Պաշտպան փաստաբանին կողմէ իբրև վկայ ցուցուած տօքթ. Լօկր իր վկայութեան մէջ յայտնեց թէ «պատժելէ աւելի նախաժեծար է յիմարանոց դնել Կորկուլօֆի պէս անձերը, որը սոսկալի անհատ մըն է իր լուսաւիս խենդութեամբը և իր տարականն միտքովը։ Անիկա հասարակութեան մէջ դներս հանելով վտանգ մը ստեղծելու անկարողութեան մէջ գրուելու է»։

Պաշտպան փաստաբանին կողմէ իբրև վկայ ցուցուած տօքթ. Թուլոզ կարծիք յայտնել չուզեց նկատելով որ ինքը կարգացած է պարզապէս փորձաքննութեան մը արդիւնքը։

Սէնի յիմարանոցի անօրէնը հաստատեց տօքթ. Լօկրին վկայութիւնը եւ Կորկուլօֆը դասեց «րաժանարանող մտաւոր հեռաւորներուն դասակարգին մէջ։ Ան ըսաւ թէ Կորկուլօֆ մպանուած է ուղեղային տիարդէ ըսուած հիւանդութիւն։

Վկաներու ունկնդրութիւնը վերջացած լինելով, Կորկուլօֆ ոտքի վրայ ելաւ և ժխորի մէջ արտասանեց հետեւեալ խօսքերը, «սիրեցէ՛ք զմիմիանս, սիրեցէ՛ք ձեր մայրը որը հինն է ընտանիքի և սիրեցէ՛ք ընտանիքը որը հինն է մարդկային ընկերութեան»։

Պաշտպան փաստաբան Մէթր Ժեռոմ չատ ժժուարութեամբ հանդարտեցուց իր պաշտպանեալը։

Նիստը վերջացաւ ժամը 19.15ին։

Բարիզ, 27.— Նիստը վերաբացուեցաւ ժամը 17.10ին և խօսքը տրուեցաւ պաշտպան փաստաբաններուն ունկնդիրներու հետ բազմութեամբ լեցուն արահին ծանր մթնոլորտին մէջ։

Առաջին պաշտպան փաստաբան Մէթր Մարսէլ Ռոժէ գնաց Կորկուլօֆի պատերը «անկապակցութեան հասնելու չափ վիպային, ցնդածութեան հասնելու չափ երևակայամոլ, ան կը հիմնէ կրօնք մը որուն ինքը Քէ՛ քրմապետն է և Քէ ալ աստուածութիւնը»։ Անիկա յիշել կուտայ Քէ Քաւարական կըտորի մը մէջ ամբաստանեալը ինքզինքը կը բաղդատէ հակաքրիստոսի։ Ան կ'եզրակացնէ ներում խնդրելով յիմարին համար։

Ասր յուսութեան մը մէջ Մէթր Հանրի Ժիռօ խօսելով իր պաշտպանողականը կ'աղաղակէ. «Բենդ մը գտուսպարտել մերինին նման ընկերութեան մը մէջ, ոստիկա կր կոչուի մարդասպանութիւնը»։ Կորկուլօֆ որ քննալ կը թուէր արթնցաւ երբ որ փաստաբանը բուռն կերպով բողոքեց այն պատմութեան դէմ որր Կորկուլօֆ ներկայացուց իբրև սովիէթ. Ներու բարեկամ։ Ցետոյ յիշել կուտայ Քէ Կորկուլօֆ պատերազմի ատեն իր սրիրները թափեց հասարակաց գետին համար։ Ամբաստանեալը կուլայ ազու մր պէս։

Պաշտպան փաստաբանը մեղմացուցիչ պարագաներ կը պահանջէ որովհետև ոճիրին չարժառիթները անպատիւ չեն և չարունակելով, «Կորկուլօֆը, այո՛, Շարլօթ Քորտէյի պէս լուսամիտ մրն է։ Որպէս վերջին, նա կրքային ոճիր մը գործեց բայց առանց առեւտրականութեան։ Փաստաբանը յաղնած լինելով իր պաշտպանողականը պիտի չարունակէ քանի մը վայրկեան յետոյ։

Իր պաշտպանողականին երկրորդ մասին մէջ, Մէթր Ժիռօ սրատարեպ կը դառնայ. «փոքրիկ Կորկուլօֆ մը աշխարհ պիտի գայ մօտ օրէն։ Ասիկա թէ՛ րնա պիտի պատահի այն առաւօտ ուր Գ. Տէպլեֆի (Մ. Ֆ. պաշտօնական դահիճ) արտարութիւնը պիտի կարէ հօրը գլուխը»։ «ինքզինքս գէշ կ'զգամ», կր մրմնջէ Կորկուլօֆ։ Պաշտպան փաստաբանը կը յարձակի փորձագէտներուն տեղեկագրին դէմ որոնք «չուներն պատկան անձնական անհրաժեշտութիւնը»։ Ան յիշել կուտայ թէ երեք բժիշկներ կ'ըսեն որ պատասխանատու չէ և ուրիշ երեք բժիշկներ ալ կ'ըսեն որ անպատասխանատու է նա։

Մէթր Ժիռօ կ'ընդհատէ իր խօսքը։ Դատարանի բժիշկը բերելու համար կը վազեն մինչդեռ պաշտօնդ զինուորները կը քակեն ամբաստանեալի ձեռքը։ Ամբողջ սրահը ոտքի վրայ կանգնած է։ Վերջապէս, քանի մը վայրկեան յետոյ Կորկուլօֆ ինքզինքը գտած ըլլալ կր Թուի։ Մէթր Ժիռօ կը չարունակէ իր պաշտպանողականը եւ կը վերջացնէ ուղղելով գիւութեան կոչ մը «իր կնոջ եւ իր զաւակին համար»։ «Ժեղմացուցիչ պարագաներ չնորհեցէք անոր»։ կ'ըսէ Նա։ Կորկուլօֆ յոյժ գոհացած, օձիքը քակուած վիճակի մէջ քանի մը խօսք ըսել կ'ուզէ։ Ծարդ եղածէն չատ աւելի գրգռուած վիճակի մը մէջ կ'աղաղակէ ձեռքերը չարժելով «սպանեցէ՛ք զիս։ Սպանեցէք իմ գազափարներս, չեմ կարող ապրիլ այլևս»։ Ամէն բան լրացաւ այլևս երդուեալները կ'առանձնանան խորհրդակցելու համար։

Ահաւասիկ երդուեալներու տրուած երկու հարցումները.

Ա. Թէ Կորկուլօֆի մեղապարտ է 1932 Մայիս 6ին նախագահ Բէլ Տուժէրը կազաւ սպանած ըլլալու արարքէն.

Բ. Կազաւ գործուած սոյն մարդասպանութիւնը գործուած է կանխամտածութեամբ։

Երդուեալներու խորհրդակցութեան միջոցին, Կորկուլօֆ խիստ ընկճեալ վիճակի մէջ առաջնորդուեցաւ իրեն վերապահուած սենեակը։ Պահնորդ զինուորները զինքը պահեցուցին նստարանին վրայ։ Վճռին կապարտի անհամբերութեամբ։

Ժամը 20.15 ին, զանգակը կը հաղորդէ երդուեալներուն վերադարձը։ խորհրդակցութիւնները աւարտեցան։ Ատենապետ կր վերադառնայ քանի մը վայրկեան վերջը և նախագահը կը յայտարարէ Քէ նիստը վերաբացուած է։ Երդուեալներու նախագահը «մեծամասնութեամբ այո՛» կը պատասխանէ երկրորդ հարցումին։ Վճիռը տրուած է ուրեմն մեծամասնութեամբ երկու հարցումներուն մասին ալ։ Ասիկա կը նշանակէ մահուան դատապարտութիւն։ Երդուեալներու նախագահը իր տեղը կը նստի։ Անիկա չարաճճացեց սպաստած մեղմացուցիչ պարագաներ բառը։ Երկար լռութիւն մը կը տիրէ. կը թուի Քէ ներկայները կսպասեն ուրիշ այս երկու բառերը։ Ցետոյ, կամին սովորական ձեւակերպութիւններ։ Պահակները ներս կր բերեն ամբաստանեալը։

Աւելի և գունատած, աւելի և Թուլցած վիճակի մէջ, Կորկուլօֆ կուգայ իր փաստաբանը ցած ձայնով քանի մը խօսք կ'ըսէ իրեն։

Ապաքը ուղղելով դատարանին, Կորկուլօֆ կը չէ գէս կուտեցայ փրկելու համար Ֆրանսան, պէտք էր զիս սպաննել իրրեւ զինուոր մը հրացանով։ Ես զինուորական բարեւ պիտի տամ ձեզի բայց ոչ դահիճի ձեռքով, ոչ դահիճի ձեռքով։

Ասկէ զատ ըսելիք մը ունի՞ք, կը հարցնէ նախագահը։ «Այո՛ ամբողջ իմ ըսելիքս ասիկա էր, գոհ եմ աշխարհէն հեռանալու համար» կը պատասխանէ Կորկուլօֆ։ «Ես կազդարարեմ ձեզի Քէ համայնավ րուքիւնը պիտի գայ հոն՝ (և մատով կը ցուցնէ դատարանը) և սպաննէ բոլոր ձեր հարեւնակիցները»։

Մէթր Հանրի Ժիռօ ոտքի վրայ կելնէ և կըսէ «Մենք պիտի հասկնանք վճռը, պաժին գործածութենէ վերջ, որ դատախազը իրաւունք ունի՞ր Քէ ես»։

Այս խօսքերը որոնցմով փաստաբանը ակնարկութիւն կրնէր Կորկուլօֆի դիւցազնութեան երկար մրմնջիւնով, մը ընդունուեցաւ սաստիկ ալեկոծեալ արտահի կողմէն։

Ցետոյ, պատիւնները իրարու կը յաջորդեն կանոնաւոր կերպով։ Ահաւասիկ Առեանն է որ հրապարակ կուգայ կարգալու համար օրինագիրքին յօդուածը և վճիռը. յետոյ նախագահը յստակ ձայնով մը կարդասանէ այն նախադասութիւնը որ կր վերջացնէ դատավարութիւնը։ Կորկուլօֆ, երեք օր ունի՛ք վճռարեկ Առեանին դիմելու համար. այս պայմանաժամը անցնելէն յետոյ ձեր դիմումը ընդունելի չի՛ պիտ ըլլայ այլ ևս։

Պահակնե՛ր, տարէ՛ք դատապարտեալը։»

Բայց դատապարտեալը այլևս չհաճապարեր մեկնելու համար։ Պահակները անոր ձեռքը անցուցին ձեռնակապերը Անոնք կուգեն զայն տանին։ Կորկուլօֆ կր դիմադրէ և դառնալով հոն ներկայ ժողովուրդին որը ծափահարեց երբ որ նախագահը ըսաւ «Կորկուլօֆ մահուան դատապարտեալ է, կաղաղակէ ղողղոջուն ձայնով մը, «Ռուսիա, ո՛վ հայրենիքս իմ, ես քեզ կը սիրեմ ցմահ»։

Նիստը փակուեցաւ ժամը 20,35 է արդէն։

Սրտէզ մեկնելու միջոցին լուր տրուեցաւ Քէ վճիռը տրուած է երկու ձայնի դէմ վեց ձայնով։

Տարտանելի Պատերազմը

Այսօրհանդերձ սկիզբէն եթէ այս խնդրին չուրջ այնքան ազմուկ չյարուցուէր և անձայն ու անչշուկ գործը աւարտէր, աւելի նուազ վնասով կարելի պիտի ըլլար ազատել։ Բայց ինչ ըսել որ. ծովային ոմբակոծութիւնը և ցամաք հանուած ծովային ջոկատները մէյմէկ ազդարար նշաններ էին յօդուած Քուրքերուն։

Ցամաքահանումի որոշումն արաբելէ անմիջապէս յետոյ, Միջերկրական գտնուող բոլոր պարագ փոխադրանաւերու բռնագրաւումն ալ այդ գործին ուրիշ մէկ յայտարարարն նշանը դարձած էր։

Եգիպտոս գտնուող աւստրալիական զօրաբաժինն պատրաստութիւններն ալ կարելի չէր գաղնի պահել։ Թէև հոն ալ կարելի էր տարաձայնել Քէ այդ զինուորները Արևմտեան ռազմաճակատ պիտի ղրկուէին։

Ամենուն աչքին առջև փոխադրանաւերը Ազեքսանդրիա և Փորթ Սայիտ կ'երթևեկէին, նոյն իսկ եգիպտական թերթերը զօրամասերու անուններն ալ գրած էին։ Աւելի ըլլալով, այս զինուորներուն պաշտօնական տողանցք կատարել տրուեցաւ Գահիրէի և Ազեքսանդրիոյ մէջ։ Նոյն իսկ զօր. Համիլթընի ենթակայ սպաներէն մէկուն նաւակը Պոլսոյ հասցէին ուղարկուած էր։

Վերջապէս լաւ կերպով կարենալ բացատրելու համար 1915 Մարտ ամսուայ վերջի կացութիւնը, սա կէտն ալ պէտք է յիշեցնել Քէ Ազանգալէի գործողութեան պատճառները ոչ այդպիսի յարձակումի մը համար գատուած էին և ոչ ալ այդպիսի պատերազմի մը ժամանելու փորձառութիւնը ունէին։

Այս դժուարութիւններու կարգին, Անգլիացիներու ռազմանիւթերն ալ նուազ էր, և այս պակասը կարելի չեզաւ լրացնել ամբողջ պատերազմի տևողութեան։

Այդտեղ զինուորական յատակագիծ մը պատրաստելու համար, մանաւանդ երկու կէտերու ուշադրութիւն դարձնել հարկ կ'ըլլար։ Նախ ամբողջ գործունէութեան խարիսխը պիտի կազմէր նաւատորմին օգնելու խնդիրը բանակին կողմէ։ Երկրորդ նկատի պէտք էր առնուէր այն պարագան Քէ միմիայն ներկայ զինուորներով այդ ծրագիրը գլուխ հանելը չէր կազմեր խնդիրը այլ նաև, տակաւ գործածութեան ցամաքահանումի գործողութիւնները նաւատորմին համար նպաստաւոր կացութիւն մը կ'ստեղծէին թէ ոչ։

Զօր. Համիլթընն և իր սպայակոյտը, Ազանգալէ հասնելէն առաջ այս կէտը խնդրոյ առարկայ գարձնելով վերջապէս Մարտ 22ին յաղողեցան առժամեայ յատակագիծ ընդունիլ։

Մարտ 18ին, հրամանատարական կազմին վրայ Մունտուրոսէն ղրկուած երեք սպայակոյտի անդամներ ևս աւելցած էին։

Առժամեայ յատակագիծին նայելով, վերեւ անծանօթ կը մնար Թուրքերուն ունեցած ուժերու քանակը։ Թերակղզիին մէջ գտնուող Քրքական զինուորներ ե քանակը 40—80 կը կարծուէր։ Բայց այս երկու թ... անշանակներ ե միջև մեծ տարբերութիւն մը կար։ Միամտանալ այնպես կ'ըսէ թշնամիներու զարթօնքին։

Պարսկաստանը ինքնաբուխ ընելու համար ամէն ջանք պիտի թափուի ձակընդեղէն չաքար պատրաստելու համար, բանպակէ ու բուրդէ հիւսուածեղէններ չինելու համար գործարաններ պիտի հիմնուին, նամանաւանդ կօշիկի ու կաշիեղէնի, լուցկիի և գինւոյ և այլ կարիքներու համար ճարտարարուեստներ պիտի ծնին ու զարգանան չնորհիւ կառավարութեան ընձեռելիք լայն օժանդակութեան, միակ միջոցը որով կարելի պիտի ըլլայ չէզոքացնել վերեւ յիշուած միակոդմանի և անհատապատասխան գործունէութիւնները։

Պարսկաստանի, ինչպէս նաև ուրիշ երկիրներու մէջ, տնտեսական յաջողութեան չափանիշ պիտի նկատուի՝ ոչ այնքան արտածելիք նիւթերու առատ լոգոյն քանակը, որքան ներածելիք իրերու նուազագոյն չափով։ 1950ին այս քաղաքականութիւնը պիտի հասնի իր գերագոյն ատիճանին։ այդ թուականէն վերջն է միայն որ հակադարձ չարժում մը սեղի պիտի ունենայ դէպի ազատ առեւտուր։ Սակայն վայրէվեր աւելի հեշտ է քան վերելքը։

Իրաք Ս. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

(Շար.)

ԱՍԱՀԱՆ ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՔԱՈՍԻ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԻՆ

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՍԻՒՐԻՈՅ ՀԵՏ

Ըստ իմ տեսութեան, 1950ին, թէ՛ Սիւրիան, թէ՛ Պաղեստինը զբաղեցնող գլխաւոր հարցերէն մին պիտի ըլլայ «կարելի չէ արդեօք միակ պետութիւն մը կազմել Սիւրիա, Պաղեստին և Անդր-Յորդանան երկիրներէն»։ Սիւրիացիք պիտի առարկեն թէ իրենց երկիրը աւելի հարուստ, աւելի բազմաժարդ և աւելի արգասաբեր քան Պաղեստին, որով կարելի չի պիտի ըլլայ հաւասարութեան սկզբունքներով մասնակցիլ այդ միութեան, այլ չատ չատ ամէնամեփակ համեմատութիւնով մը։ Պաղեստին, մեռեալ Ծովու հարուստ ազերուն ակնարկելով, որոնք 1950ին եկամուտի չատ մեծ աղբիւր մը պիտի ըլլան իր երկրին ու գործի լայն ասպարէզ մը պիտի բանան իր ժողովուրդնեռուն, պիտի ակընկալէ քնական է իշխանութեան աւելի մեծ բաժին մը, քան ինչ որ պիտի կրնար արդարացնել 1950ին դեռ մէկ միլիոնի չի հասնող իր քնակչութիւնը։

Հաւանական է որ 1950ին, Պաղեստին քանակութեան մանչ Եգիպտոսի և Սուէզի Ջրանցքի Ընկերութեան հետ երկաթուղիի գիծ մը ձգելու ջանքերուն Սուէզի Ջրանցքի վրայով դէպի Փոթ Ֆուատ, հիւդ Փոթ Սայիտ հանդիպակաց կողմը։ Այս գիծ չնորհիւ, Պաղեստինի բոլոր արտադրութիւնները պիտի կրնան ուղղակի, փոքր ծրարներով, աշխարհի բոլոր նաւահանգիստները այցելել, փոխանակ Հայֆայով որ թոնդիի կրկնակի ծախսերու պատճառ կ'ըլլայ։ Ասիկա չի պիտի վնասէ Հայֆայի բարգաւաճումին և ոչ ալ Նաֆայի որ երթալով պիտի զարգանայ։ Ամէնէն պիտի կորնչնէ իր առեւտրական հանգամանքը և պիտի ըլլայ քարիւղի արտածման մեծ կեդրոն մը։

ԱՐԱԲԻԱ

Արաբական անկախ պետութիւնները — Նէճտ, Հիճազ, Եէմէն — քաղաքական կազմով չատ չի պիտի տարբերին մեզի ծանօթ իրենց ներկայ գոյավիճակէն։ կարգ մը ատեղեր պիտի անչքանան ծբռնուղ տալու համար նորանոր ատեղերու։ Ամէն պարագայի ժողովուրդը քրեական և ոչ մէկ յանցաւոր պիտի ունենայ և ներկայէն չատ աւելի խեղճ վիճակի մը պիտի մատնուի։

Մէկքէ-Մէտինէ յաճախող ուխտաւորներու թիւը հետզհետէ պիտի նուազի ու կրօնական անտարբերութիւնը պիտի վարակէ նոյն իսկ Հնդկաստանը։ Վերև յիշուած սոյն քաղաքներուն հետ ճէտդի նաւահանգիստն ալ չատ բան պիտի կորսնցնէ իր ներկայ վիճակէն։ Ամբարիոյ տրաժուններուը երթալով պիտի նուազին։ Մօքքայի սուրճը գժուարաւ պիտի կարենայ մրցիլ Ռէնիլի և Ցրազիլիոյ սուրճերուն հետ։ Միայն Տուճարի խունկն է որ դեռ ժամանակ մը պիտի փնտռուի։ Ուղտերը պիտի դադրին այլևս առեւտրական փոխադրութիւններու միջոց մը ըլլալէ։ Հանքային որևէ հարստութիւն երևան բերելու ոչ մէկ հաւանականութիւն։

Բուն Արաբիան սակայն չի պիտի դադրի հայթայթել և նոյն իսկ հարստանի երկիրները արտածել աշխարհի մեծագոյն վաճառքը՝ մարդիկ, որոնք կոչուած են իրենց դրոյմը դնելու, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս և ապագային, այնպիսի գործերու վրայ՝ որոնք արտածօրէն անհատապատասխան են իրենց ծնունդ առող հատարակութեան թւոյն հետ։

ԻՐԱՔ

Փէև Իրաքը — բացառելով Շաթ-էլ-Արաբի դէպի Պարսից Ծոց երկարող ջրուղին — բոլորովին ցամաքային հոգամասը մըն է, թէև իր հիւսիսարևելեան ժողովուրդներու մեծագոյն մասը ցեղագրական կապերով կապուած է պարթիկներու, քիւրքերու և սիւրիացիներու հետ, ինչ որ կարելի է ըսել արևմտեան վաչկատուն ցեղերու համար ոորոնք ոչինչով կը տարբերին Արաբիոյ ժողովուրդներէն. հակառակ ատոր կարելի է գուշակել թէ 1950ին ան պիտի կազմէ քաղաքական միաւորութիւն մը, գրեթէ մեզ այսօրուայ ծանօթ սահմանագծերով, և ասիկա չնորհիւ արտաքին հանգամանքը և պիտի ըլլայ քարիւղի արտածման մեծ կեդրոն մը։

ԱՐԱԲԻԱ

Արաբական անկախ պետութիւնները — Նէճտ, Հիճազ, Եէմէն — քաղաքական կազմով չատ չի պիտի տարբերին մեզի ծանօթ իրենց ներկայ գոյավիճակէն։ կարգ մը ատեղեր պիտի անչքանան ծբռնուղ տալու համար նորանոր ատեղերու։ Ամէն պարագայի ժողովուրդը քրեական և ոչ մէկ յանցաւոր պիտի ունենայ և ներկայէն չատ աւելի խեղճ վիճակի մը պիտի մատնուի։

Մէկքէ-Մէտինէ յաճախող ուխտաւորներու թիւը հետզհետէ պիտի նուազի ու կրօնական անտարբերութիւնը պիտի վարակէ նոյն իսկ Հնդկաստանը։ Վերև յիշուած սոյն քաղաքներուն հետ ճէտդի նաւահանգիստն ալ չատ բան պիտի կորսնցնէ իր ներկայ վիճակէն։ Ամբարիոյ տրաժուններուը երթալով պիտի նուազին։ Մօքքայի սուրճը գժուարաւ պիտի կարենայ մրցիլ Ռէնիլի և Ցրազիլիոյ սուրճերուն հետ։ Միայն Տուճարի խունկն է որ դեռ ժամանակ մը պիտի փնտռուի։ Ուղտերը պիտի դադրին այլևս առեւտրական փոխադրութիւններու միջոց մը ըլլալէ։ Հանքային որևէ հարստութիւն երևան բերելու ոչ մէկ հաւանականութիւն։

Բուն Արաբիան սակայն չի պիտի դադրի հայթայթել և նոյն իսկ հարստանի երկիրները արտածել աշխարհի մեծագոյն վաճառքը՝ մարդիկ, որոնք կոչուած են իրենց դրոյմը դնելու, ինչպէս անցեալին, նոյնպէս և ապագային, այնպիսի գործերու վրայ՝ որոնք արտածօրէն անհատապատասխան են իրենց ծնունդ առող հատարակութեան թւոյն հետ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Իր պատմութեան երկար րնթացքին Պարսկաստանը չէ ապրած այնքան փոփոխուկ ու քրիթիկ տարիներ որքան պիտի ապրի 1932—1950։ Նախընթաց տասնեակ մը տարիներու րնթացքին առնուած քայլերը որոնց նպատակն էր ամրողջովին ձերբազատել Պարսկաստանը արտաքին ազդեցութիւններէ, բռնատիրական պետութեան ստեղծումը, միակ միջոցը որով կարելի պիտի ըլլայ չէզոքացնել վերեւ յիշուած միակոդմանի և անհատապատասխան գործունէութիւնները։

Պարսկաստանի, ինչպէս նաև ուրիշ երկիրներու մէջ, տնտեսական յաջողութեան չափանիշ պիտի նկատուի՝ ոչ այնքան արտածելիք նիւթերու առատ լոգոյն քանակը

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓՈԹՈՐԻԿԻ ՀԵՏԵԻԱՆՔՈՎ ԳԵՐՄ.

"ՆԻՕՊԷ" ՎԱՐԺԱՐԱՆ-ՆԱԻԸ ԸՆԿՂՄԵՑԱՒ ՄԻ ՔԱՆԻ ՎԱՑՐԿԵԱՆԻ ՄԷՋ

Զոհերու թիւը 60 հոգի

Պէրլին.— «Նէօպէ» վարժարան-նաւը ընկղմեցաւ Քիէլի բացերը. իր մէջը գտնուող 100 ուսանող-սպաներով միասին: Երկիւղ կայ թէ զոհերու թիւը շատ ըլլայ:

Մինչեւ այժմ, 40 ուսանող-սպաներ միայն փրկուեցան:

Պէրլին.— Ճրաքս. դեսպան պ. Ճռանսուա Բօնսէ այցելեց պ. Ճօճ Նօյրաթի Ճրաքսայի ցաւակցութիւնները ներկայացնելու համար «Նիօպէ»ի աղէտին առթիւ:

Իտալիոյ եւ Տանիմարգայի թագաւորներն ալ հեռագրաւ ցաւակցութիւն յայտնեցին:

Պ. ՀԷՐԻՕՆ ԿԸՆԴՈՒՆԻ Պ. ԲՕՆՍՕՆ

Փարիզ.— Պ. Հէրիօ ընդունեց պ. Բօնսօն:

ՃԷՆԹԼՄԷՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Լոնտոն.— կը կարծուի թէ յառաջիկայ շաբաթ իր Լոնտոն վերադարձէն յետոյ պ. Մաքտոնալտ պիտի տեսակցի այժմ Լոնտոն գտնուող Ուաշինկթընի անգլ. դեսպան Սըր Ռոպուլտ Լինտզէի հետ: Կը խորհուի թէ խօսակցութիւնը պիտի դառնայ միջազգ. կացութեան եւ պարտքերու շուրջ:

Տակաւին չի գիտցուիր թէ կառեւորութիւն տալ պէ՞տք է այն իրողութեան թէ Սըր Ռոպուլտ Լինտզէի Լոնտոն այցելութիւնը կը զուգադիպի Լոնտոնի Ամերիկ. դեսպան պ. Մէլլընի Միացեալ Նահանգներ մեկնելուն, բայց այս կրկին ճամբորդութիւնները այն ընդհ. տպաւորութիւնը առաջ բերաւ թէ անիկա անկապ չէ Ճէնթլմէններու համաձայնութեան եւ տնտեսական խորհրդաժողովին հետ:

ԲՈՒՌՆ ԲԱՆԱՎԷՃ ՊՐԻՒՆԻՆԿԻ ԵՒ ՃԱԽԹԻ ՄԷՋ

Պէրլին.— Բուռն բանավէճ մը ծագեցաւ նախկին վարչապետ պ. Պրիւնինկի եւ Ռայխսպանքի նախկին տնօրէն պ. Շախթի մէջ ընտրական այն ճառին պատճառաւ որուն մէջ պ. Պրիւնինկ իր հակառակորդին ստգտանք ուղղեց «հակառակ անոնց կասքին ժամանակին գերմանական կառավարութեան եւ ժողովուրդին Նունկի յատակագծին ընդունուիլը պարտադրած ըլլալուն համար»: «Այս տեսակ անձնաւորութիւնները շատ աղէկ լրած պիտի ըլլային Թողլով քաղաքական բեմը». աւելցուց պ. Պրիւնինկ:

Պ. Շախթ նախկին վարչապետին պատասխանեց յայտնելով թէ Նունկի յատակագծին ստորագրութենէն հինգ շաբաթ առաջ նոյնինքն գերմանական կառավարութիւնը պնդեց յատակագծին ընդունուելուն մասին մինչդեռ պ. Շախթ ազդու կերպով պայքարած է եղեր այս ընդունելութեան դէմ եւ վերջ ի վերջո իր հրաժարականը ներկայացուցած է, ի նշան բողոքի: պ. Շախթ աւելցուց թէ պ. Պրիւնինկ եւ իր կուսակցութիւնը անկէ ի վեր բանիցս փորձած են իրենք աշխատակից ունենալու զինս. անոնք 1931ին ինձմէ խնդրեցին մանաւանդ որ լուծեմ դրամատնային ահգնապը»:

Պ. Պրիւնինկ ի մօտոյ պիտի պատասխանէ պ. Շախթի այս նամակին:

Գերմանացի ուսուցիչներ ի նպաստ Հիթլէրի Ցայտարարութիւններ կը հրատարակեն

Պէրլին.— Համալսարանի եւ բարձրագոյն վարժարաններու ուսուցիչներ յայտարարութիւն մը հրատարակեցին որով իրենք զիրենք Հիթլէրի կուսակից կը հռչակեն:

Ցայտարարութիւնը կը կրէ մանաւանդ Թիւպինկէնի համալսարանի պատմութեան ուսուցիչ Պ. Հալլէրի ստորագրութիւնը որը՝ ժամանակին նշանաւոր դարձաւ վարչապետ Ճօն Պիւլովի ծաւալական քաղաքականութեան դէմ իր բուռն յարձակումներովը:

Պատերազմական վիճակը վերցուեցաւ Պէրլինէն եւ Պրանդընպուրկէն

Պէրլին.— Պատերազմական վիճակը վերցուեցաւ Պէրլինէն եւ Պրանդը պուրկէն. գործադիր իշխանութիւնը կը վերադառնայ քաղաքական իշխանութեանց: Իրաւասութիւնները ոստիկանութեան եւ Շուբօններու վրայ կը պատկանին դարձեալ կառավարիչին եւ Պրանդընպուրկի նախագահին:

Պէրլին.— Պատերազմական վիճակին վերցուած ըլլալուն հետեւանօք, ոստիկանութիւնը պարպեց Լեպնէխթի Տունը զոր գրաւուած էր նախապէս: Ոստիկանութեան հրաժանատար Էնքէ ազատ արձակուեցաւ որը բանտարկուած էր քնդհ. ապահովութեան նախկին տնօրէնը իր պաշտօնին վրայ վերահաստատուիլ փորձած ըլլալու յանցանքով:

Պելճիքայի մէջ վտանգաւոր վաւերաթուղթեր կը գտնուին համայնավարականներուն մօտ

Մօնս.— Խուզարկութիւն կատարուելով Մատիտա եւ Ռէսնիք անուն համայնավարականներու մօտ երեւան հանուեցաւ շարք մը վաւերաթուղթեր որոնք պղրկուած էին համայնավարական կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին կողմէ եւ որոնց մէջ մանրամասնօրէն կը թուէր Պէլճիքայի մէջ իշխանութիւնը ծեռք անցնելու համար գործածուելիք բոլոր միջոցները, այսինքն՝ խորհրդարանի անդամներուն ձերբակալութիւնը՝ պուրժուա դասակարգին, դատարաններուն հասարակային վարչութեանց ոչնչացումը, եւն:

Սոյն վաւերաթուղթերը կը պարունակեն նաեւ հրահանգներ՝ Պէլճիգանցօն կօյի հետ կապող շոգենաւերու մէջ խռովութիւն հանելու եւ գաղթավայրի մէջ յեղափոխական շարժում մը կազմակերպելու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՆԳԻՍ-ՅԵՐԵԿՈՅԹ

խանգստի Արշաւանքի Տարեդարձին Առթիւ

Տեղի պիտի ունենայ 1932 Յուլիս 31ին, կիրակի կէսօրէ առաջ ժամը 9.30ին Ժողովրդային Տան մէջ:

Պիտի խօսին՝ ՆԻԿՕԼ ԱՂԲԱԼԵԱՆ եւ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ

Պիտի արտասանէ՝ ԱՐՄԷՆ ԱՆՈՒՇ

Գիտի ըլլան երգ, նուագ և բարձրախօս:

ՊԷՏՔ ՈՒՆԻՔ

ԻՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ԲՈՒՂԹԵՐՈՒ ՀԱՍԱՐ ՓՈՔՐ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՒ

Շուտով գը յրանայ պայմանաժամը

ԱՐԱՄ ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆԷՆ

Սեացիէ վեց լուսանկար, վճարելով մի միայն 25 Ղ. Ս.

ԱՔԷլԻԷՆ կը գտնուի, Նահրի ճամբուն սկիզբը Մինչեւ Ապրիլի ճիշդ դիմաց

Ամառնային Մասնաճիւղեր՝ Պհամտուն եւ Տհուրտուհեր

ԳԵՐՄԱՆԱՀԱՅ ԱԶԳ ԿԸ ՅԱՐԻ ՏՕՆԱԿՈ — ԲՈՒՍԱՀԱՅԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՐԻՉ.— Գերմանական կառավարութիւնը հարցուցած է Ազգային Ժողովի Նախագահութեան — Բրեհանական համաձայնութեան թեկնածու:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՔ. ՏԻԿ. ՃԻՏԷՃԵԱՆՆԵՐՈՒԻ ԱՄՈՒՍՆԱՒԼՈՒԹՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԴԱՏԱՐԱՆԸ ԻՆՔԶԻՆՔ ԻՐԱՒԱՍՈՒԻ ՃԻ ՆԿԱՏԵՐ

ԽՆԴԻՐԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱԴՐՈՒԻ ՆՈՐԷՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Գիտենք մեր ընթերցողներէ ոմանք Տօքթ. Ճիճեճեան եւ Տիկին Ճիճեճեան ամուսնալուծման տխուր պատմութիւնը. որուն դատավարութիւնը փոխադրուած էր մինչեւ Բ. Դատխուրութեան *Tribunal des Conflits*ին: Նախորդ դատավարութեան միջոցին դատարանի տեղեկաբեր կարդացած էր իր ընդարձակ տեղեկագիրը, ուր որոշապես տեսած էր Հայ Ազգային Սահմանադրութեան մասնաւոր յօդուածներն ու տրամադրութիւնները, որոնց համաձայն պէտք է կառավարիչ հայ համայնքի կրօնական եւ ազգային գործերը: Տեղեկաբեր վերջը հարցը կը դնէր այն կէտին վրայ թէ՝ *Tribunal des Conflits*ը իրաւասո՞ւ է այդ ամուսնալուծման խնդիրը ննջելու, բացառ դարակներէն մէկը եւ վերցուց երէք հարիւր ֆրանկի արժէքով ժամացոյցներ, վզնոցներ, ապարանջաններ ու 15 սիւրիական ոսկի: Գոհ իր գողոնէն, առանց ոսկերիչներէն ճամրուելու դուրս սահեցաւ: Բայց դռան մը, Ռիզգալլահ Հալուաճի, ճամարեց գողը, ձոր վրայ խոյանալով զայն բռնեց թեւերէն եւ օգնութեան կանչեց: Անցորդներու օժանդակութեամբ, գողը ապտած ոսկերիչներուն մօտ առաջնորդուելով պարպեց իր գրպանները:

Դոզը որ իմիգիմ կը կոչէր Քասիմ ու յետոյ Գահճաք, բացայայտ բոթովութիւն մը կը պարզէր: Ոչ ոք մտահոգուեցաւ ասկէ:

Երբ ոսիկան մը զայն ոսիկանատուն կը տանէր, ան փորձեց փախչիլ: Ոսիկիսները զայն ապտակեց ու սիրուն ժամացոյց մը բթնել տուաւ ձոր:

ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՍԻՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

ՍԻՒՐԻԱՑԻ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐՈՒ ԱՄՍԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՉԵՂՉՈՒԻՆ

Չորեքշաբթի ժամը 18ին գումարուեցաւ Նախարարաց Խորհուրդը, որուն մասնակցեցան հաճրապետութեան եւ դաշինքին ճախագահները, ինչպես նաեւ արդարութեան, հաճրային օգնութեանց եւ ելեւմտական նախարարները:

Այս ժողովի ընթացքին Սլմտական նախարարը իր պատճառաբանութիւնը ուշադրութիւնը հրաւիրած է նախահաշիւի վիճակին վրայ որ մէկ ու կէս միլիոնի բաց մը կը ցուցնէ: Որպես դարման ան թելադրած է ընդհանուր գեղչ մը բոլոր պատճառաբերու ամսականներուն վրայ: Գեղչը պիտի ըլլայ 5 առ 100ին մինչեւ 20 առ 100:

Այս գեղչը պիտի գործադրուի ոչ միայն Սիւրիացիներու ամսականներուն վրայ այլ եւ նաեւ Ֆրանսացիներուն:

Այս մասին խորհրդակցութիւն մը ունեցած է նաեւ ելեւմտական նախարար Ճէմիլ Պէյ Մարտամ Բարր Գօվիսհէրի պատճիրակին հետ ու իր խորհրդակցութեան արդիւնքը հաղորդած է հաճրապետութեան նախագահին ու իր պատճառաբերուն:

ՔԻՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ՏԻՐՈՂ ԲՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԹԻՒՐՔԵՐ ԿԸ ՓԱՃԱՉԻՆ ՍԻՒՐԻԱԿԱՆ ՀՈՂ

Սիւրիական սահմանը կ'անցնինք բազմաթիւ բիւրեր՝ մանաւանդ վերին Ճէզիրէի մէջ, որոնք կուգան Այճթապէճ, Մարճինէն եւ օրականներ գործ փնտռելու, որովհետեւ բռնաւորութիւնը կը ծանրացայ իրենց երկրին մէջ:

Ասոնք անտուտ առանց արտօնութեան կամ անցագրի կուգան եւ ձերբակալուելով Ընդհ. Ապահովութեան կողմէ եռ կը ճռուին Անտաղլու՝ 15 օրուան բանտարկութենէ յետոյ ըստ 760րդ հրամանագրի. կը գրէ «Ութիրա»:

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՈՒԻ ՄԸ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Չորեքշաբթի իրիկուն Հալէպի Պապ էլ Նէրապ թաղի բնակիչներ, թիւով 5 հարիւր, առանց հաստելու կիները, երկուքի բաժնուած, իրարու հետ ուեցան կռիւ մը, որ արիւնով վերջացաւ:

Երբ ոսիկանները եկան, կռուարարները, որ մինչեւ այդ ժարեր ու փայտեր գործածած էին, գուռեցան, յետոյ նորէն միանալու ու զէնքեր եւս գործածելու համար:

Ոսիկանութիւնը սթիպուեցաւ օդին մէջ կրակել ու կարգը կարելի եղաւ հաստատել նոր ուժերու ժամանումով միայն:

Կռիւին տարժարիքը եղած է 25 դաշնակ արժող ապտակի մը, իսկ արդիւնքը 12 վիրաւոր որոնցմէ մէկը ձար:

ԿՌԻՒ ԱԼՃՕՆՍԻ ՄԷՋ

Լա Մարթ կը գրէ որ կռիւ մը պատահած է Բագինօ Ալճօնսի մէջ, բագինօի տիրոջ պ. Ռաճուլի ու չորս յանախորդներու, Սեֆտա Քարիճեանի, Կիւմպէրթօ Ճապրիէլի եւ Փոլ Տանիէլի միջեւ:

Գր. Ռաուլ ուզելով դիտողութիւն ընել այս վերջիններու անվայել վարմունքին մասին, բռունցքի հարուած մը սպացած է աչքին վրայ:

Քննութիւն մը բացուած է:

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏԵՐԵՈՒ ԵՒ ՎԱՐՁԱԿԱԼՆԵՐՈՒԻ ՎԷՃԸ

ԴԱՄԱՍԿՈՍԻ ՄԷՋ

Դամասկոսի կալուածատէրերը, իրենց վարձակալներու վարձերը վճարելու մերժումին վրայ անցեալները դիմած էին կառավարութեան որ ան վերջնականապէս հարթէ վէճը:

Կառավարութիւնը անոնց յանձնարարած էր կազմել յանձնախումբ մը բաղկացած երկու կողմերու անդամներէն եւ պետութեան մէկ ներկայացուցիչէն, որ դատաւորի դերը պիտի կատարէր:

Կալուածատէրերը կ'իմացնեն որ կը մերժեն այս առաջարկը ու վարձակալներէն կը պահանջեն իրենց վճարելու կարողութենէն ռասնապատիկ աւելի գումարներ:

Կառավարութիւնը, որ միայն կ'առաջարկ կամ կը թելադրէ, կը պահէ իր ականատեսի դիրքը: Ու երբ ան կը խուսափի իր պատասխանութիւններէն, դատարաններ միւս կողմէն կը բռնադատուին վարձակալներու դէմ բացուած դատերով:

ՊՐ. ՇԱՐԼ ՏԷՊՊԱՍԻ ՇՆՈՐՀ. ՆԱՄԱԿԸ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ

Գրած էինք որ Ալէյի մէջ գողեր մրցած են գիշղագնացութեան եկող օտարականի մը բնակարանը եւ գողցած 800 ոսկիի գումար մը. Ոսիկանութիւնը խիստ ճնդուիչներ եւ հետապնդումներ վերցուցած էր անոնց հետէ եւ Անթիոքի մէջ ձերբակալած գողերը:

Կառավարութեան պետ Ն. Վ. Պ. Շարլ Տէպպաս մասնաւոր ճամակով մը օնորհակալութիւն կը յայտնէ ոսիկանութեան այս յաջողութեան համար:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐ ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ

Հալէպի Համիտիէ փողոցին մէջ ամսոյս 23ին բիւ 5300 ինճնաշարժ կոխկրտուց Ննտոն Միրաճան անուն 7 տարեկան պատանի մը: Վիճակը պատանիին ձայր չի բուիր:

Յաջորդ օրը նոյն թաղին մէջ, բիւ 2854 Շեվրօլէ ինճնաշարժը, որ կը վարէր Ֆուատ Մուսուլի կոխկրտեց 7 տարու Ալէխսան Քասարեանը, որ ծանր վիճակի մը մէջ հիւանդանոց փոխադրուեցաւ:

ԿՌԻՒ ԱՇԻՐԷԹՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ

Մէվլայի եւ Հաթիթլի ագիրկներու միջեւ կռիւ մը տեղի ունեցաւ «Մրջերգ»ի օրջանին մէջ, որու միջոցին սպանուած են 4 մէվլաւիներ եւ երկու կողմէն եղած են բազմաթիւ վիրաւորներ:

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՃԱՌԱՒ ՄԱՐԴ ՄԸ ԻՆՔԶԻՆՔԸ ԿԱՑՐԷ...

Մուհեսիճ Հաճեզ անուն մարդ մը երկար ատեն ի վեր անգործ մնացած եւ խոր թօռնաւորութեան մատնուած, երէկ փորձեց վերջ տալ իր կեանքին, իճզգիճը այրելով: Բոցերու պատճառած ցաւին հետեւանքով իր տրամադրած ճիչերը անմիջապէս իր օտրէ հաւաքեցին իր դրացիները, որոնք ճանի մը բոյլ ջուր թափելով իր վրայ, գիմէ փրկեցին սոյգ մահէ մը:

ԴԻԱԿ ՄԸ ԿԸ ԳՏՆՈՒԻ

Զկնորսներ Թրիթօլիի ծովեզերքին վրայ գտած են Մուհամմէտ Մանսուր Մկիճեմ անուն մարդու մը դիակը:

Բժշկական քննութիւնը կը կարծէ որ մահը ոճրի մը արդիւնք եղած է:

ՆԱԽԿԻՆ ԽՏԻ՛ՎԸ ԿՈՒԶԷՆ

ԲԵՐԵԼ. ՍԻՒՐԻՈՅ ԴԱՒՃԻՆ ՎՐԱՑ

ԱՆՇԱՀԱՏԱԼԻ ԼՈՒՐ ՄԸ

Սզիպջոսի «Էլ Ճիհատ» թերթին հաղած տեղեկութեանց համաձայն, իբր թէ Հիւսիսային Սիւրիոյ Սրեսփոխանները համաձայնած են Սիւրիական գահը յանձնելու համար Ֆրեիվ Ապպաս Հիլմի փաշային եւ ադդէն յարաբերութեան մէջ են ասոր հետ:

Ըստ «Ճիհատ»ի այս տարժումին պատճառը է, Սուպհի պէյ Գհրհիքի թեկնածութեան ձախողութիւնը.

ՁՈՁ ՄԸ ԵՒՍ...

Թանիոս անուն երիտասարդ մը առջի օր Մհաուարի կողմերը ծովու լոգանք մը առնելու միջոցին այիճներէն ճուպեցաւ:

Դիակը մինչեւ ցարդ դեռ չէ գտնուած:

ՖՈՒՔՕԼԻ ՀԵՏԱՔՐՔՐԱԿԱՆ ՄՐՑՈՒՄ ՄԸ

Անցեալ կիրակի օր Յուլիս 24ին, Անգր-Նահրի *U. S. B.* դատին վրայ տեղի ունեցաւ Ֆութպոլի մրցում մը, Վասպուրականի եւ Հ. Ը, Դ. պատանեկան Միութեան «Շանթ» եւ «Ազատամարտ» խումբերուն միջեւ: Ճոգ ժամանակին պատանեկան միութեան խումբերը դատ մանն հայկական եռագոյնի առաջնորդութեամբ, ժողովուրդը եւ Վասպուրականի տղայր ծափահարութիւններով ընդունեցին զանոնք:

Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ «Շանթ»ի եւ «Վասպուրական»ի երկրորդ խումբին միջեւ: Վասպուրականը երկու կոլով յաղթող հանդիսացաւ: Ճանի մը ժամ վերջ Վասպուրականի խումբը մրցումն ժամ «Ազատամարտ»ի հետ, որը դարձեալ Վասպուրականի յաղթութեամբ վերջացաւ: Սմանչելի էր նաեւ պատանեկան երկու խումբերու խաղարկութիւնը, հակառակ կարճ ժամանակամիջոցի մը, անոնք ձեռ բերած էին բաւականին փորձառու խաղարկութիւն:

Հոն բազմութիւնը ծափերով կ'ողջունէր մեր սիրելի մարզիկները, որոնք գիտցան մընչեւ վերջ պահել մարզիկի բարձր հոգին:

Խաղեր վերջ Վասպուրականի եւ Ազատամարտ Շանթի մարզիկները «Ճառայ Նահատակ»ով եւ եռագոյնով թափոր կազմած ժողովուրդի հուռռաններուն մէջ հեռացան դաշտէն: ԱԿԱՆԱՏԵՍ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷԾՐՈՒԹԻ

29 ԵՈՒԼԻՍ 1932

	Ս. Դ.
Եգիպտ. ոսկի	468
Անգլիկ. »	447
Տօլար »	127
Թրքական »	59.25
Գաճ Օթթոման	135
Իտալական Լիր 100	645
Ճունական Տրախմի 100	85
Անգլ. ոսկի	607
Ֆրանս. »	485
Օսման. »	549
Արծաթ մհճիտ	22
Դրեսի Ծօնս. Ա. Ֆր.	531
» » Բ. »	283
» » Գ. »	274

Ակճերհան եպբարհ Բիւ Ծօճ Թէլէֆօն՝ 5-19

— 152 —

«Վա՛յ, սիրելիս, գրեթէ բոլորովին հանգստացած ես, ի՞նչ ըրիր»:

— Այո, շատ հանգիստ եմ Արչիպօլտ, բայց հիմայ քիչ մը յոգնեցայ և այդ պատճառաւ ալ կարմրեցայ: Բաւական առենէ իվեր կ'սպասենք: Նաւը որքա՞ն ատչ եկաւ:

— Հովը դիմացէն կը փչէր և արգելք կ'ըլլար նաւուն յառաջխաղացումին, ըսաւ Քարլայլ և սկսաւ մտաւածել թէ՝ ո՞վ էր իր տիկինին քով գտնուող այս չիք ե-րիտասարդը: Քարլայլ զայն տեղ մը տեսած էր, սակայն չէր գիտեր թէ՝ ու՞ր:

Իզապէլ Քարլայլին ներկայացնելով ըսաւ.

— Դարտան Լէվիսըն. նամակներէս մէկուն մէջ յիշած էի, մոռցած ըլլալու ես.

Լէվիսըն իսկոյն պատասխանելով.

— Հպարտ եմ այս առիթին համար, Լէյտի Իզապէլին ընկերանալու պատիւին արժանացայ, հիմայ շատ զօրաւոր է սակայն սկիզբները առանձին չէր կրնար քալել:

— Շատ երախտապարտ եմ պարոն, ըսաւ Քարլայլ:

Իզապէլ ամուսնոյն թեւը մտած կը քալէր և Լէվիսընն ալ կ'ընկերանար իրենց: Լէվիսըն ցած ձայնով մը ըսաւ:

— Շիտակը Լէյտի Իզապէլը առաջին տեսնելուս վախցայ և կարծեցի որ անոր օրերը համրուած են, այդ պատճառաւ իրեն անսովոր ծառայութիւն մը ընել պարտականութիւն համարեցի:

— Առանց կասկածի Իզապէլն ալ ձեզմէ շատ գոհ է: Իր նամակին հասկցածիս համաձայն, առողջութիւնը բարելաւուած էր, հիմայ այս փոփոխութիւնը հրաշքի պէս է: Կը լսե՞ս Իզապէլ: Այստեղ հիւանդներու համար առանձնակարգ տեղ մըն է:

— 149 —

— Մտերս տեսա՞ծ էք Լէյտի Մաունթ Սէվըրնը, հարցուց Լէվիսըն.

— Ծնցած ամառ Մր. Քարլայլի հետ Լոնտոն գացած էինք, հոն տեսայ, Իրեն հետ չենք հաղորդակցիր, բայց Լօրտը քանի մը անգամ մեզի այցելեց.

— Ես տասը ամիսէ իվեր ոչ Անգլիան տեսայ և ոչ ալ ուրիշ մէկը: Փարիզ կը մնայի, երէկ հոս եկայ.

— Այսքան երկար առեն կրնա՞ք ձեր պաշտօնը ձգել.

— Ջինուորական չեմ հիմայ, և դիրքս ալ ծախեցի: Ուրիշին չեմ կրնար խօսիլ, սակայն քեզի կը խօսիմ: Հիմայ վիճակս շատ գէշ է. մեր ծերունի հօրեղբայրը այնտեսակ խայտառակութիւն մը ըրաւ որ կարելի չէ բացատրել... ամուսնացաւ.

— Այո, Սըր Փիթըրը ամուսնացած ըլլալը լսած էի.

— Ապուշ ծերունին 70 տարեկան է, այս ամուսնութիւնը իմ փորձս խանգարեց, որովհետեւ կրնայ զաւակ մը ունենալ և ժառանգորդ ըլլալ: Անոր ամուսնութեան լուրը թերթերուն մէջ կարդացուելուն պէս, իմ նիւթական վարկս հարիւրէն հարիւր կոտրեցաւ և պարտապահանջները վրաս յարձակեցան: Որով ստիպուեցայ հոս գալ, ի՞նչ ընեմ.

— Հիմայ ի՞նչ յոյս ունիս.

— Ո՞չ յոյս, ի՞նչ պիտի ըլլայ, այս ծովը քար նետող աղտոտ տղուն կը տեսնես ես, եթէ անոր հարցնես ի՞նչ պատասխան կուտայ, երեսդ կը նայի և ոչ մէկ պատասխան կուտայ, ահա իմ ալ պատասխանս այդպէսէր.

— Բայց դեռ կրնաք Սըր Փիթըրի ժառանգորդ ըլլալ.

— Ո՞վ գիտէ, կամ այո կամ ոչ, եթէ այս տխմար ծերերը ամուսնանան...

— Սըր Փիթըրի հետ կռուեցա՞ք, ըսաւ Իզապէլ առանց խօսքը կտրելով.

ԻՏԱԼԻԱ ՄՍՐՏԱՆԱՒ ԿԸ ՊԻՆԷ

Լոնտոն.— «Տէյլի Թելեկրաֆ»ի նաւային փորձագէտը կը գրէ թէ Իտալիա այս պահուս 14 մարտանաւեր կը չինէ խիստ գաղտնօրէն և այս իրողութիւնը անծանօթ է Ֆրանսայի մէջ և այլուր։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԱՆԽՈՒՍԱՓԵԼԻ

Պուէնոս Այրէս.— Պոլիվիայի և Փարակուէյի միջեւ պատերազմը անխուսափելի կը թուի։ Երեք տարուան պահեստները դրուի առ կանչուեցան պոլիվիական կառավարութեան կողմէ։

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

*Աթէնք.— Նախընտրական երկար ճառի մը մէջ, զոր արտասանեց Սէլոնիկի մէջ, պ. Ծալտարիս յայտարարեց թէ ժողովրդական կուսակցութիւնը չ'ուզեր ուժգնօրէն տապալել վարչաձևը, ոչ ալ նման խնդիր ցուք